

Rozlišujeme názory a fakta

Reakce na článek Krátká Z, Fejt V, Kučera R et al. Protilátky po prodělaném onemocnění COVID-19 poskytují dostatečnou a dlouhodobou ochranu před reinfekcí. Časopis lékařů českých 2021; 160 (5): 167-175.

Se zájmem jsem si přečetl práci „Protilátky po prodělaném onemocnění COVID-19 poskytují dostatečnou a dlouhodobou ochranu před reinfekcí“ autorů Krátké et al., otištěnou v 5. čísle ČLČ 2021. Problematika imunity vůči COVID-19, ať již po prodělaní nemoci či po očkování, je vysoce aktuální a důležitá – proto je výzkum v této oblasti potřebný a velmi záslužný. Se znepokojením však konstatuji, že práce obsahuje závažné metodologické nedostatky.

Předně sám název této původní práce, stejně jako tvrzení autorů v závěru – cituji „Protilátky se vyskytují v krvi po velmi dlouhou dobu (minimálně 10 měsíců) a jsou schopné ochránit člověka při opakovaném kontaktu s touto infekcí natolik, že případná (a velmi vzácná) reinfekce ve většině případů bude mít mírný průběh nebo proběhne asymptomaticky“ – nemá naprosto žádnou oporu v datech, jež autoři předkládají. Jejich studie se totiž zabývala výhradně laboratorním stanovením protilátek proti SARS-CoV-2 a vůbec neřešila klinický osud nemocných ve smyslu reinfekcí.

Z předkládaných dat dále nejsou známy naprosto stěžejní informace: 1. kolik účastníků studie skutečně onemocnění COVID-19 prodělalo, případně kolik bylo reinfekcí; 2. kolik účastníků bylo proti onemocnění COVID-19 očkováno. Jako další metodologické problémy by bylo možné uvést skutečnost, že studovaná kohorta je zatížena významným selekčním *bias*, což lze ilustrovat více než dvojnásobnou převahou žen v souborech z 3 ze 4 zúčastněných laboratoří (výskyt onemocnění COVID-19 je přitom dle epidemiologických dat z hlediska zastoupení pohlaví prakticky shodný). Dále studie pouze nespecificky podává výčet, z jakých skupin se

rekrutovaly získané krevní vzorky; vůbec ale neuvádí, jaké byly konkrétní počty a další demografické údaje v jednotlivých podskupinách (zdravotníci vs. dárči rekonvalescentní plazmy, rodinní příslušníci atd.) „Drobnosti“ jako absenci uvedeného mediánu či průměru věku vyšetřovaných účastníků studie (autoři uvádějí pouze minimální a maximální hodnotu), chybějící údaje o trvání studie (časové rozmezí vyšetření vzorků), chybění jakýchkoliv demografických dat z největší zúčastněné laboratoře či chybějící údaj, zda byla studie schválena etickou komisí, dodávám pro úplnost. Za velmi překvapivý považuji též fakt, že žádná z výše uvedených metodologických limitací není v rozporu se zvyklostmi zmíněna v rámci diskuse; ve skutečnosti případné limitace studie nejsou diskutovány vůbec.

Závěrem mi dovoluji shrnout, že tvrzení autorů, že „protilátky po prodělaném onemocnění COVID-19 poskytují dostatečnou a dlouhodobou ochranu před reinfekcí“, je na základě předložených čistě laboratorních dat bez jakéhokoliv klinického korelátu zavádějící a zcela neadekvátní. Studie má řadu závažných metodologických nedostatků. Domnívám se, že publikace výše uvedené práce v této podobě v *Časopise lékařů českých* mimo jiné vzbuzuje pochybnosti týkající se úrovně recenzního řízení v tomto nejstarším česky vydávaném odborném časopise pro lékaře.

prof. MUDr. Lukáš Smolej, Ph.D.

IV. interní hematologická klinika LF UK a FN Hradec Králové